АНОТАЦІЯ
ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – PhD

Назва курсу	**ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**
Веб-сайт для курсу	http://do1.luguniv.edu.ua/
Мета й завдання курсу	*Мета курсу*: розкрити роль технології критичного мислення в модернізації освітнього процесу *Завдання курсу:* • сприяти розумінню місця критичного мислення у житті сучасної людини; • розкрити особливості технології розвитку критичного мислення; • визначити місце й роль технології розвитку критичного мислення в модернізації освітнього процесу; • формування навичок роботи з технологією розвитку критичного мислення. • сприяти практичному оволодінню методами критичного мислення; • сприяти набуттю досвіду співпраці та кооперації з іншими; • сприяти опануванню інструментами професійно-особистісного саморозвитку; • сприяти інтелектуальному розвитку здобувача; • здійснювати допомогу в особистому зростанні здобувача.
Тривалість курсу	3 кредити, 24 год Лекції – 12 год Практичні заняття – 12 год Самостійна робота – 66 год
Результати навчання	У результаті вивчення курсу студент набуває *Соціально-особистісні компетентності*: Розвинутий науковий світогляд Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, нести відповідальність за навчання інших Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях Здатність до самостійного мислення Здатність до критики й самокритики Толерантність до різних ідей, здатність зустрітися з принципово новими точками зору і фактами дійсності Культурна компетентність, адаптивність і комунікабельність. Здатність визначати мету комунікації, застосовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації, вміти емоційно налаштовуватися на спілкування з іншим. Вміння будувати ефективну міжособистісну взаємодію і комунікацію Здатність спільно визначати цілі діяльності, планувати, розробляти й реалізовувати соціальні проекти і стратегії індивідуальних та колективних дій. Уміння працювати в команді. Уміння планувати та управляти часом.

	Уміння мотивувати людей та досягати спільних цілей, займати лідерську позицію Наукова чесність, дотримання принципів наукової етики *Загальнонаукові компетентності*: Здатність застосовувати закони формальної логіки в процесі інтелектуальної діяльності. Вміння робити узагальнення і висновки Здатність до цілеспрямованого накопичування знання Здатність до критичного аналізу та оцінки сучасного стану науки Здатність до ідентифікації методологічних засад теорій та концепцій Здатність до формулювання нових підходів для вирішення теоретичних та практичних наукових завдань. Здатність пропонувати та обґрунтовувати гіпотези і вміння їх емпірично перевіряти, отримуючи приріст наукового знання, уміння формулювати та визначати відповідні задачі, розробляти шляхи їх розв'язання. Вміння обґрунтовувати власні оригінальні концепції Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації із різних джерел; вміння використовувати новітні інформаційні і комунікаційні технології Здатність до системного мислення Креативність, здатність генерувати нові ідеї, здатність до творчого, інноваційного та оригінального підходу Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу Вміння вести пошук, добір та опрацювання інформації джерел і літератури з проблем інтелектуальної власності *Інструментальні компетентності*: Дослідницькі навички: вміння операціоналізувати поняття; вміння теоретичного аналізу проблеми; вміння конструювати емпіричний об'єкт; вміння виділяти емпіричні індикатори, вміння проводити валідацію інструментарію, вміння забезпечувати внутрішню і зовнішню валідність висновків, вибірки, інструментарію. Здатність до оцінки та врахування соціального контексту дослідження Вміння вести пошук, добір та опрацювання наукової інформації джерел і літератури з теми дослідження на українській і іноземній мові *Професійні компетентності*: Ціннісне ставлення до педагогічного знання, педагогічної діяльності Знання теорії та історії педагогіки, сучасних педагогічних концепцій Вільне володіння понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки Здатність виокремлювати актуальні проблеми розвитку сучасної системи освіти, навчання і розвитку особистості Здатність до комплексного, критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень у сфері освіти, генерування нових ідей під час вирішення дослідних і практичних завдань Володіння методологією та методами науково-педагогічного дослідження Здатність використовувати теоретичні та практичні напрацювання інших наук для пошуку теоретико-методологічних і методичних рішень для потреб педагогічного дослідження та освітньої практики Здатність до оригінального, незалежного і критичного мислення, здатність до розвитку теоретичних ідей Здатність здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику

	джерел Дотримання норм професійної педагогічної етики Володіння різними видами педагогічного дискурсу Здатність до викладацької діяльності в вищих навчальних закладах, структурування та перетворення наукових знань у навчальний матеріал Здатність до здійснення різних форм професійної та наукової комунікації, уміння працювати в команді Потреба в неперервному та послідовному отриманні знань, умінь і навичок, які сприятимуть подальшому професійному росту та кар'єрі. Після опанування дисципліни студенти повинні: *знати*: • коротку історію створення та походження поняття „критичне мислення" і „технологія розвитку критичного мислення"; • зміст поняття «критичне мислення»; • психолого-педагогічні особливості критичного мислення; • особливості технології розвитку критичного мислення, зокрема методи і прийоми; • частку технології розвитку критичного мислення в різніх освітніх системах; • місце і роль технології критичного мислення в модернізації освітного процесу *уміти*: • здійснювати діагностику сформованості критичного мислення здобувачів різних освітніх рівнів; • використовувати інструменти професійно-особистісного саморозвитку; • визначати структуру групи, команди, згуртовувати колективи здобувачів різного освітнього рівня; • використовувати методи і прийоми критичного мислення у професійній діяльності; • аналізувати навчальний матеріал з точки зору технології розвитку критичного мислення; • добирати необхідні методи і прийоми критичного мислення відповідно до мети і завдань занять з різних навчальних дисциплін різних освітніх рівнів; • обирати свою позицію, відстоювати її і презентувати; • диференціювати методи розвитку критичного мислення із врахуванням індивідуальних особливостей здобувачів та їх здатностей до реалізації творчих завдань; • використовувати знання, уміння й навички про критичне мислення під час вирішення професійних і наукових проблем
Теми	**Лекції** **Тема 1. Критичне мислення : для чого воно нам?** Критичне мислення як один з різновидів мислення. Критичне мислення в умовах інформаційного суспільства. Людські цінності і їх роль у критичному мисленні. **Тема 2. Роль психологічних особливостей людини у процесі розвитку критичного мислення** Пам'ять. Увага. Сприйняття. **Тема 3. Роль логіки, мови і мовлення у процесі розвитку критичного мислення.**

	Логічні засади критичного мислення. Мова, мовлення і мислення. Хто головний: мислення чи мова? Основне завдання мови у процесі мислення. Особливості використання мовного алгоритму у процесі мислення **Тема 4. Роль і місце технології розвитку критичного мислення в модернізації освітнього процесу** **Тема 5. Особливості технології розвитку критичного мислення** Як правильно розвивати критичне мислення школяра: позиція учителя/ викладача. Піраміда Блума. **Тема 6. Технологія розвитку критичного мислення: форми, методи і прийоми** Кубування. Гронування. Сенкан. Вільне письмо. Щоденник. Барометр. Роботи в групах. Есе. Сенкан. Метод прес та ін. **Практичні заняття** **Тема 1. Уміння ставити запитання як основоположне в розвитку критичного мислення** Товсті і тонкі запитання. Прості запитання. Уточнюючі запитання. Запитання інтерпретації. Оціночні запитання. Творчі запитання та ін. **Тема 2-3. Технологія розвитку критичного мислення: особливості використання графічних і смислових організаторів** Кластер. Кола Вена. Гронування. ІНСЕРТ. Таблиця ЗХД. Таблиця Дони Огл. Сюжетні таблиці. Зведена таблиця та ін. **Тема 4–5. Структура заняття з використанням технології розвитку критичного мислення** Принципи активного навчання. Етапи заняття з використанням технології розвитку критичного мислення: розминка, обґрунтування навчання, актуалізація, усвідомлення змісту, рефлексія. Розробка занять з використанням технології розвитку критичного мислення для різних освітніх рівнів **Тема 6. Логічні, психологічні, мовні засади критичного мислення.** Логічні засади критичного мислення. Мова, мовлення і мислення. Особливості використання мовного алгоритму у процесі мислення. Пам’ять. Увага. Сприйняття.
Орієнтація (на кого розрахований курс)	Для здобувачів третього освітньо-наукового рівня доктор філософії (PhD) спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Резюме викладача	Починкова Марія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, email – pochinkovam@gmail.com
Попередня підготовка	курс „Філософія”, „Педагогіка”, „Психологія”, „Формування критичного мислення сучасного фахівця” (рівень бакалаврату)
Як навчатися?	Основою курсу є постійний діалог викладача й здобувача. Першочерговим завданням є створення умов для осмисленого ставлення здобувача до інформації через використання методів і прийомів критичного мислення. Навчальний курс побудовано на основі єдності аудиторної та позааудиторної роботи, сполучення індивідуальних та групових форм навчальної діяльності. *Лекція* передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією, організацію діалогу з метою з’ясування рівня орієнтованості й пізнання здобувачів з проблем курсу, ступінь їх готовності до сприйняття наступного матеріалу. *Практичне заняття* передбачає детальний розгляд зобувачамими

	окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідних завдань, вправ. Проведення практичних занять передбачає використання таких форм та методів роботи, які мають переважно пошуковий характер, що орієнтує здобувачівів на засвоєння мисленнєвих операцій та практичних методів критичного мислення, як дискусія, мозковий штурм, робота у малих групах, РАФТ, таблиця ЗХД, барометр, подвійний щоденник і т.п. Дискусія дозволяє визначити власну позицію, встановити різноманіття підходів, точок зору щодо предмету дискусії. Робота в малих групах сприяє структуруванню теоретичного матеріалу, активізації пізнавальної діяльності, розвитку вміння роботи в колективі тощо. Мозковий штурм спрямовано на формування навичок критичного мислення, креативності майбутніх фахівців. Практичне заняття містить: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані здобувачем за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни. *Самостійна робота здобувача* – це самостійна діяльність-учіння здобувача, яку викладач планує разом зі здобувачем, але виконує її здобувач за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача.. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни. У процесі роботи за курсом здобувачі мають працювати з інформацією з різних джерел, зокрема з використанням мережі Інтернет, виконувати усні та письмові завдання, брати участь у виконанні навчальних проєктів. Теми занять та презентацій пов’язані із темами модулів, у межах яких здійснюється навчання.
Методичне забезпечення	• Робоча навчальна програма з дисципліни • Силабус для здобувачів • Прев’ю навчального курсу (презентація) для здобувачів • Електронна бібліотека за курсом • Анотована вебліографія наукових, науково-популярних джерел • Кейс-тестинг
Навчальні матеріали	***Базові*** • Загашев И. О., Заир-Бек С. И., Муштавинскач И. Б. Учим детей мыслить критически. Издание 2-е. СПб.: «Альянс «Дельта» совм. с издательством «Речь», 2003. 192 с. • Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60с. • Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метью, Д. Макінстер. – К. : Плеяда, 2006 – 217 с. • Макаренко В. М., Туманцова О. О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків. : «Видавнича група «Основа». 2008. 96 с. ***Допоміжні*** • Конверський А. Є. Логіка : підруч. 5-те вид., перероб. та доп. К. : ЦУЛ, 2015. 320 с. • Кремень В. Г. Філософія : мислителі, ідей, концепції : підруч. Затв. МОНУ. Київ : Книга, 2005. 528 с.

	• Критичне мислення: освіта, творчість, цінності : монографія / За заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 299 с. • Розвиток критичного мислення молодших школярів в умовах Нової української школи : методичний посібник / автор-уклад. Н. Б. Ларіонова. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 64 с. • Терно С. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 268 с. • Тягло А. В. Критическое мышление на основе элементарной логики. Харьков : ХУВД, 2001. 210 с. ***Інформаційні ресурси*** • Освітня платформа „Критичне мислення”. URL : http://www.criticalthinking.expert • Освітні інструменти критичного мислення”. URL : https://edx.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+CTFT102+2018_ T3 /info • Критичне мислення для освітян. URL : https://edx.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+CTFT102+2018_T3/info. • Наука повсякденного мислення. URL : https://courses.prometheus.org.ua/courses/UQx/THINK101/2016_T2/about. • Панченков А. Дидактичні стратегії критичного читання. URL: http://osvita.ua/school/method/technol/1125/ • Поль Р.У. Критическое мышление: Что необходимо каждому для выживания в быстро меняющемся мире. URL : http://evolkov.net/critic.think/Paul.R/index.html • Халперн Д. Психология критического мышления / Дайана Халперн. Diane F. Halpern Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking Third edition Lawrence Erlbaum Associates, Publishers 1996 Mahwah, New Jersey 4-е международное издание. Издательство : Питер, 2000 г. URL: https://royallib.com/read/halpern_dayana/psihologiya_kriticheskogo_mishleniya.html#0. • Шмідт В.Р. Мистецтво задавати питання. URL : http://megasite.in.ua/52433-mistectvo-zadavati-pitannya-minitrening-mislennya.html • The Foundation for critical thinking. URL: http://www.criticalthinking.org//
Необхідне устаткування	Мультимедійний проектор. Наявність платформи Moodle для роботи на освітньому порталі
Спільні / індивідуальні види навчальної діяльності	*Лекція* (оглядова/тематична; лекція-бесіда, лекція-візуалізація) *Практичні заняття* (презентація/дискусія/метод кейс-стаді/робота в малих групах/тренінгові заняття/виконання вправ та завдань/ самостійна робота з джерелами інформації/ складання структурно-логічних схем, опорних конспектів) *Виконання індивідуальних творчих завдань* (навчальний проект; навчальне есе)
Форми поточного та підсумкового	*Поточний контроль* здійснюється на практичному занятті, для цього використовується тестування, написання есе, усне опитування; письмовий контроль. *Підсумковий контроль* – іспит.

<table>
<tr><td>контролю</td><td colspan="2">Підсумкова оцінка за курс є сумою оцінок, отриманих здобувачем за виконання завдань та контрольних модульних робіт. Максимальна оцінка становить 100 балів.</td></tr>
<tr><td>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду діяльності)</td><td colspan="2"><table>
<tr><th>Вид діяльності</th><th>Критерії оцінювання</th><th>Бали</th></tr>
<tr><td>Виконання завдань практичних занять №1–№ 6</td><td>Усі завдання виконані вчасно, обґрунтовані, повні, вірні, з використанням основної та додаткової літератури, носять творчий характер.</td><td>0-48</td></tr>
<tr><td>Виконання індивідуально-творчих завдань</td><td>Усі завдання виконані вчасно, обґрунтовані, повні, вірні, з використанням основної та додаткової літератури, носять самостійний творчий характер. Представлені вчасно для перевірки викладачем.</td><td>0-22</td></tr>
<tr><td>КМР</td><td>Представлено вірні й повні відповіді на тестові завдання модульного контролю</td><td>0-30</td></tr>
<tr><td colspan="2">Усього за курс</td><td>100</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Політика курсу</td><td colspan="2">• Курс орієнтовано на створення дружнього, творчого, відкритого до конструктивної критики середовища.
• Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
• Здобувач, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал, за наведеними в силабусі літературними джерелами, виконує завдання та надає викладачеві в час, відведений для консультацій.
• Здобувач має право аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача, вимагати від викладача додаткових роз’яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях.</td></tr>
<tr><td>Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності</td><td colspan="2">• У процесі роботи необхідно дотримуватися Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/_polojakademdobro2.pdf), відповідних принципів академічної доброчесності.
• Письмові роботи, презентації мають бути авторськими, оригінальними.
• Письмові роботи мають бути оформлені згідно встановлених правил, з урахуванням вимог до цитування, подання відповідних покликань.
• Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</td></tr>
<tr><td>Feedback курсу</td><td colspan="2">Зворотній зв’язок здійснюється на основі чату, системи повідомлень на сторінці курсу на освітньому порталі ЛНУ імені Тараса Шевченка.</td></tr>
</table>